

Zaaknummer : 00544952
Ons Kenmerk : ODH-2019-00084760
Datum : 16 AUG 2019

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 13 februari 2019 hebben wij een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft energetische- en isolatiemaatregelen aan de CT Storklaan 2 - 46, Prof. Quacklaan even en oneven nummers en de Dominee Heldringlaan 1 - 33 in de gemeente Rijswijk. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, alsmede het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 november 2019 tot en met 1 november 2024.

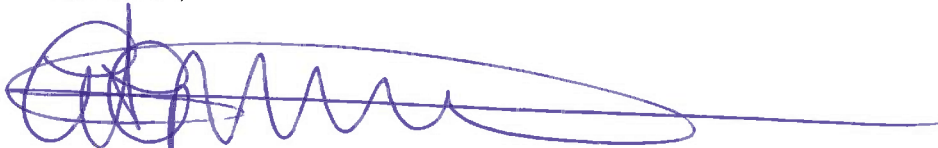
Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen;
- II. de voorschriften 1 tot en met 12 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van 13 februari 2019 en de aanvullende stukken van 21 juni 2019 en 9 juli 2019 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is van 1 november 2019 tot en met 1 november 2024.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
  - a de start van de werkzaamheden schriftelijk te melden;
  - b het ecologisch werkprotocol op te sturen;
  - c het aanbrengen van de permanente voorziening uiterlijk een week voorafgaand aan het plaatsen schriftelijk te melden;
  - d eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering een week van tevoren schriftelijk te melden;
  - e de beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van flora en fauna.
- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het activiteitenplan. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
  - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - b aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - c de uit te voeren werkzaamheden;
  - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
  - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en het ecologisch werkprotocol op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
- 5 De ontheffinghouder dient, met in achtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het rapport 'Activiteitenplan gewone dwergvleermuis – In het kader van de Wet natuurbescherming' van 13 februari 2019 en de aanvullende stukken van 21 juni 2019 en 9 juli 2019.

---

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de flora en fauna, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij is als ecooloog of adviseur/specialist ecologie werkzaam voor een (semi)overheidsinstantie zoals het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, provincies, waterschappen, hoogheemraadschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van desbetreffende beschermde soorten.

- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 genoemde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Haaglanden te worden overgelegd, e-mailadres vergunningen@odh.nl.

Specifieke voorschriften

- 8 Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen dient in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis verricht te worden, gedurende september – half oktober. Bij afwezigheid van de gewone dwergvleermuis op drie opeenvolgende dagen kan de bebouwing worden vrijgegeven voor de start van de werkzaamheden.
- 9 Bij de inzet van de permanente voorzieningen, in de vorm van gevelbetimmering, dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:
  - a De gevelbetimmering dient voldoende buffering voor temperatuurschommelingen te bieden. De gevelbetimmering dient, conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017), te voorzien in minimaal drie lagen met een afmeting van minimaal 80 centimeter hoog en 70 centimeter breed, zodat een hoge bufferwaarde wordt gecreëerd en voldoende ruimte wordt geboden voor grote aantallen vleermuizen;
  - b De permanente voorzieningen dienen meer dan 10 uur aan bezonning per dag te kennen, waarbij rekening dient te worden gehouden in welke windrichting ze worden geplaatst;
  - c Het materiaal waarvan de permanente voorziening is gemaakt, dient voldoende duurzaam te zijn.
  - d Tijdens de periodieke controle op de staat van onderhoud van de bebouwing, dienen de permanente vleermuisvoorzieningen te worden beoordeeld op functionaliteit en zo nodig te worden hersteld. Gedacht kan worden aan het vrijmaken van de invliegopeningen of het weghalen van begroeiing, zodat de invliegopening bereikbaar blijft voor de soort.
- 10 De tijdelijke vleermuiskasten voor de gewone dwergvleermuis mogen pas verwijderd worden, nadat de permanente voorzieningen zijn aangebracht en de gewenningsperiode in acht is genomen. Ter vervanging van kraamverblijfplaatsen geldt een gewenningsperiode van minimaal één volledig kraamseizoen, waarin de oude en de nieuwe kraamverblijfplaatsen beiden aanwezig zijn. Ter vervanging van paarverblijfplaatsen geldt een gewenningsperiode van zes maanden voor de paarperiode, waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen. De verwijdering van tijdelijke voorzieningen dient te worden begeleid door een deskundige op het gebied van vleermuizen. Indien blijkt dat de tijdelijke kast in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend worden verwijderd buiten de kwetsbare periode van de soort.
- 11 De locaties van de tijdelijke en permanente vleermuisvoorzieningen en het type dienen te worden gemeld via www.vleermuiskasten.nl.
- 12 De effectiviteit van de tijdelijke voorzieningen wordt gemonitord door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. Het monitoringsverslag, dient aanwezig te zijn op de locatie van de werkzaamheden en gedeeld te worden met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van flora en fauna. In vervolg hierop dienen tevens de permanente voorzieningen gemonitord te worden. Het onderzoek naar het gebruik van de permanente kraamverblijfplaats-voorzieningen dient conform het vleermuisprotocol 2017 te worden uitgevoerd. Indien blijkt dat de permanente verblijfplaatsen niet in gebruik worden genomen, dienen vervolgstappen te worden opgenomen in de rapportages.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 13 februari 2019 hebben wij een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag betreft energetische- en isolatiemaatregelen aan de CT Storklaan 2 - 46, Prof. Quacklaan even en oneven nummers en de Dominee Heldringlaan 1 - 33 in de gemeente Rijswijk. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, alsmede het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb, voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb, voor wat betreft het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 november 2019 tot en met 1 november 2024.

Bij de aanvraag is het volgende stuk gevoegd:

- Activiteitenplan gewone dwergvleermuis - In het kader van de Wet natuurbescherming, Ecoresult B.V., rapportkenmerk ER20190124v01, 13 februari 2019.

Op 21 juni 2019 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Natuurtoets - In het kader van de Wet natuurbescherming en Verordening ruimte, Ecoresult B.V., rapportkenmerk ER20171220v01, 2 februari 2018;
- Aanvullend onderzoek vleermuizen, huismus en gierzwaluw - In het kader van de Wet natuurbescherming Ecoresult B.V., rapportkenmerk ER20181126v01, 11 december 2018;
- Notitie Reactie Verzoek Aanvullingen Ontheffing Wet natuurbescherming Plangebied: CT Storklaan 2-46, Prof Quacklaan even en oneven nummers, Ds Heldringlaan 1 – 33 te Rijswijk, Ecoresult B.V., NER20190621, 21 juni 2019.

Op 9 juli 2019 hebben wij gegevens ontvangen over de definitieve voorgenomen werkzaamheden, het soortgericht onderzoek, de permanente compensatie, de uitvoering van monitoring, uitsluiting van cumulatieve effecten en de andere bevredigende oplossing.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is de procedure op 22 mei 2019 opgeschort en is verzocht om aanvullende gegevens. De procedure is op 21 juni 2019 hervat.

Op 26 juni 2019 hebben wij wederom om aanvullende gegevens verzocht.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, Wnb hebben wij op 5 april 2019 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag om ontheffing voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis is getoetst aan de artikelen 3.5 en 3.8 van de Wnb en aan de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De gewone dwergvleermuis is een van nature in Nederland in het wild levende soort genoemd in bijlage IV, onderdeel a, van de Habitatrichtlijn.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Beoordeling

Aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de isolatie van 12 woonblokken met in totaal 78 grondgebonden rijtjeshuizen. De isolatiemaatregelen vinden plaats door middel van het opvullen van de luchtsponw. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de vastgestelde verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis ongeschikt gemaakt, in de actieve periode van de soort. Hiermee wordt gestart in september/oktober 2019. Het project wordt in 2024 afgerond.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2018 onderzoek naar beschermde soorten plaatsgevonden. Gedurende zes veldbezoeken van mei tot en met september heeft onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden. De aanwezigheid van massawinterverblijfplaatsen wordt uitgesloten op basis van de bouwstijl van de woningen. Het onderzoek naar paarverblijfplaatsen wijkt met de starttijden af van het vleermuisprotocol (2017). De veldbezoeken zijn echter rond middernacht uitgevoerd, waarbij baltsgedrag van vleermuizen meetbaar is. Het is voldoende aannemelijk gemaakt dat de paarfunctie voldoende in kaart is gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee kraamverblijfplaatsen (met zo'n 62 exemplaren van de gewone dwergvleermuis per verblijfplaats) in de luchtsponw aan de Ds. Heldringlaan 7 en 29 vastgesteld, toegankelijk via een ventilatierooster onder de dakrand. Eén kraamverblijfplaats (aan de Ds. Heldringlaan 7) fungeert tevens als paarverblijfplaats. Een tweede paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis is waargenomen in een spouwmuur, aan de CT Storklaan 36 – 48. De aangetroffen paarverblijfplaatsen kunnen tevens fungeren als winterverblijfplaats voor één of enkele individuen van de gewone dwergvleermuis. Door de werkzaamheden gaan twee kraamverblijfplaatsen en twee paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het rapport 'Activiteitenplan gewone dwergvleermuis – In het kader van de Wet natuurbescherming' van 13 februari 2019 en de aanvullende

stukken van 21 juni 2019 en 9 juli 2019. Deze maatregelen bestaan uit het ongeschikt maken van de bebouwing in de actieve periode van vleermuizen en het treffen van compenserende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecooloog met kennis van de gewone dwergvleermuis.

Op 23 januari 2019 zijn acht houtbetonnen kraamkasten van Vivara Pro, type VK SK 01, en acht vleermuiskasten, type ANS-1 Bat Box, grenzend aan de appartementencomplexen aan de Ds. Heldringlaan geplaatst, doch buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De tijdelijke vleermuiskasten zijn geplaatst langs een vliegroute. De kraamkasten zijn opgehangen aan de zuidelijk georiënteerde gevel, waardoor de kasten meer dan 10 uur per dag in de zon hangen. De kraamkasten waren aanwezig tijdens de kraamperiode van 2019. De effectiviteit van de tijdelijke kraamkasten wordt begin/half juli 2020 gemonitord, door te controleren op de aanwezigheid van uitwerpselen.

De tijdelijke vleermuiskasten moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de kasten minimaal 1x per jaar gecontroleerd worden op de functionaliteit en dat- indien nodig - de functionaliteit van de vleermuiskast hersteld wordt. Controles worden uitgevoerd door een deskundige op het gebied van vleermuizen.

De huidige kraam- en paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden buiten de kraamperiode, in de actieve periode (september/oktober) van de gewone dwergvleermuis, ongeschikt gemaakt door het plaatsen van exclusion flaps over de stootvoegen. De deskundige op het gebied van vleermuizen zal de afwezigheid van vleermuizen controleren na de plaatsing van de exclusion flaps.

In de permanente situatie worden ter vervanging van de paarverblijfplaatsen acht inbouwkasten van Vivara Pro, type IB VL 01, gerealiseerd. Ter vervanging van de kraamverblijfplaatsen wordt op vier kopgevels gevelbetimmering geplaatst, conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017).

Staat van instandhouding

Als gevolg van de werkzaamheden gaan twee kraamverblijfplaatsen en twee paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verloren. Grenzend aan het plangebied, doch buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, zijn voldoende geschikte tijdelijke voorzieningen gerealiseerd ter vervanging van de kraam- en paarverblijfplaatsen met winterfunctie. Om de kans op ingebruikname van de vleermuiskasten te vergroten zijn de tijdelijke voorzieningen langs een vliegroute geplaatst. Bij het voorzien in alternatieve kraamverblijfplaatsen is een gewenningsperiode gehanteerd van minimaal één volledig kraamseizoen, waarin de oude en de nieuwe kraamverblijfplaatsen beiden aanwezig waren. Er is tevens voldaan aan de gewenningsperiode van zes maanden, voorafgaand aan de paarperiode van de gewone dwergvleermuis. Bij de plaatsing van de kraamkasten is er rekening mee gehouden dat de vleermuiskasten voldoende bezonning ontvangen, namelijk meer dan 10 uur per dag, om een grotere kans op benutting te bevorderen. Er blijven te allen tijde voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar.

Vanwege de aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden versturende werkzaamheden uitgevoerd buiten de kraamperiode die loopt van 1 mei tot en met 15 juli. Gedurende de actieve periode van de gewone dwergvleermuis, half september tot en met oktober 2019, worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt door exclusion flaps op te hangen. De actieve periode van de gewone dwergvleermuis loopt echter van september tot en met half oktober. Bij afwezigheid van de gewone dwergvleermuis op drie opeenvolgende dagen kan de bebouwing worden vrijgegeven voor de start van de werkzaamheden. De periode waarin en de wijze waarop de verblijfplaatsen ongeschikt moeten worden gemaakt zijn opgenomen in voorschrift 8.

In de permanente situatie wordt bij vier kopgevels gevelbetimmering geplaatst. Gelet op de afmetingen van de alternatieven zal er worden voorzien in voldoende wegkruipmogelijkheden. Hierbij dient tevens voldoende

buffering voor temperatuurverschillen te worden geboden. De gevelbetimmering dient, conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017), te voorzien in minimaal drie lagen met een afmeting van minimaal 80 centimeter hoog en 70 centimeter breed, zodat een hoge bufferwaarde wordt gecreëerd om ruimte te bieden voor grote aantallen vleermuizen. Ook bij de permanente voorzieningen dienen de alternatieven meer dan 10 uur aan bezonning per dag te kennen, waarbij rekening wordt gehouden in welke windrichting de voorzieningen worden geplaatst. Het materiaal waarvan de permanente voorziening is gemaakt, moet daarnaast voldoende duurzaam zijn, zodat de alternatieven op de lange termijn beschikbaar en geschikt blijven. Tijdens de periodieke controle op de staat van onderhoud van het gebouw, dienen de permanente vleermuisvoorzieningen te worden beoordeeld op functionaliteit en zo nodig te worden hersteld. Gedacht kan worden aan het vrijmaken van de invliegopeningen of het weghalen van begroeiing, zodat de invliegopening bereikbaar blijft voor de soort. Voorgaande hebben wij opgenomen in voorschrift 9.

De verwijdering van de tijdelijke vleermuiskasten dient te worden begeleid door een deskundige op het gebied van vleermuizen. Hierbij dienen de desbetreffende gewenningsperioden, met betrekking tot de vastgestelde functies, gehanteerd te worden. Indien blijkt dat de tijdelijke kasten in gebruik zijn genomen, mogen deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort. Dit hebben wij in de ontheffing opgenomen onder voorschrift 10.

Van belang is dat de aangebrachte permanente vleermuiskasten worden aangemeld op www.vleermuiskasten.nl. Op deze wijze komt er meer inzicht waar vleermuiskasten zijn geplaatst. Dit hebben wij in voorschrift 11 opgenomen.

Tenslotte wordt de effectiviteit van de tijdelijke voorzieningen gemonitord door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. Het monitoringsverslag, dient aanwezig te zijn op de locatie van de werkzaamheden en gedeeld te worden met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. In vervolg hierop dienen tevens de permanente voorzieningen gemonitord te worden. Het onderzoek naar het gebruik van de permanente kraamverblijfplaatsen dient conform het vleermuisprotocol 2018 uitgevoerd te worden. Welke vervolgstappen gepland zijn, indien de resultaten uit blijven in de tijdelijk/permanente situatie, dient in de rapportages opgenomen te worden. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 12.

De gewone dwergvleermuis komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Rijswijk en Den Haag. De aanwezigheid van verschillende kraamverblijfplaatsen binnen Rijswijk toont een netwerk aan in de directe omgeving van het plangebied. Door de voorgenomen maatregelen is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de isolatiewerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de gewone dwergvleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het ecologisch werkprotocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

In internationaal en nationaal verband zijn afspraken gemaakt om de uitstoot van CO₂ terug te dringen. In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Het gaat om naoorlogse woningen uit de jaren 1950-1980. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt.

Rijswijk wonen isoleert in de loop van de jaren haar woningbestand om bij te dragen aan deze grote energiebesparing. De woningen waar de aanvraag op ziet, zijn gebouwd in 1958 en 1959. De voorgenomen renovatie zorgt voor een betere isolatie van de woningen. Slecht geïsoleerde woningen zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Doel van Rijswijk wonen is dat de woningen Energielabel A+ krijgen. Dit betekent een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. De bewoners van de flat profiteren bovendien van de renovatie door lagere stookkosten en minder kans op gezondheidsklachten die verband houden met koude en vocht.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, die als gevolg van de uitvoering van de activiteit optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek vanwege isolerende maatregelen aan bestaande bebouwing. De voorgenomen werkzaamheden waren breed ingezet. Tijdens de beoordeling van de onderhavige aanvraag zijn de geplande werkzaamheden beperkt tot de isolatie van de bebouwing. Om te kunnen voldoen aan de huidige standaard, voor wat betreft energetische doelstellingen, is voor isolatiewerkzaamheden gekozen. Uitwendig isoleren is technisch niet haalbaar vanwege de beschikbare ruimte en de bouwconstructie van de woningen. Hierbij zouden de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis ook verloren gaan. De projectduur bij sloop van de bebouwing en nieuwbouw is langer dan bij de voorgenomen isolerende maatregelen. De huidige verblijfplaatsen gaan ook in dat geval verloren. Gelet op de compenserende maatregelen blijven er te allen tijde voldoende alternatieven beschikbaar voor de gewone dwergvleermuis.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er voldoende is aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Hiervoor is de gemeente Rijswijk bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste lid van de Wnb worden verleend.